

Posudek habilitační práce

Název práce: Kvalita výuky a aktivita žáků v odborném technickém vzdělávání (Teorie a výzkum)

Uchazeč: Mgr. Pavel Pecina, Ph.D.
Vysoká škola DTI, Dubnica nad Váhom

Oponent: Doc. RNDr. Petr Sládek, CSc.
Pedagogická fakulta
Masarykova univerzita

Předložená habilitační práce, i když je pojatá jako odborná kniha, podává ucelený přehled o dosavadní práci Mgr. Pavla Peciny, Ph.D. v oblasti didaktiky odborných technických předmětů s návazností na odpovídající všeobecně vzdělávací předměty s důrazem na aktivizaci žáků. Práce je v jednotlivých kapitolách rozdělena do čtyř hlavních částí – první má přehledový charakter, druhá je věnována technologii výuky, třetí prezentuje zejména výzkumy vztahující se ke kvalitě výuky a aktivitám žáků ve výuce a čtvrtá je syntézou předchozích. K práci jsem zaujal níže uvedené stanovisko.

a) Aktuálnost zvoleného tématu

Cílem odborného technického vzdělávání je technicky gramotný člověk, který by měl být schopen na konkrétních příkladech znát, jak se zkoumá daná oblast, jak se teorie vytvářejí, testují, potvrzují a dočasně přijímají, jak se transformují do technologických postupů a jak se následně vytváří konkrétní výstup (výrobek), včetně získávání manuální dovedností. Osvojení si těchto potřebných základů sice v principu lze dosáhnout čistě verbálně, ovšem tento způsob přístupu běžnému jedinci nestačí k získání vědomostí, dovedností, návyků a postojů, které charakterizují technicky gramotného člověka v širším smyslu. Skutečné porozumění teoriím a pojmům se u většiny rozvine jen na základě konkrétní praktické činnosti, tj. přes vlastní zkušenost. V době intenzivního využívání internetu a dalších informačních a komunikačních technologií se otvírají větší možnosti pro badatelsky orientovanou výuku. Otázkou zůstává, jak koncipovat výuku, aby vedla k zefektivnění vzdělávání u mladé generace. Proto výzkum orientovaný na tyto oblasti je pro didaktiku prospěšný.

Zvolené téma plně odpovídá trendům v oboru *Odborová didaktika* a přispívá k jeho rozvoji.

b) Cíle habilitace

Hlavním tématem předložené habilitační práce je kvalita výuky a aktivita žáků v odborném technickém vzdělávání. Záměr habilitační práce vychází z potřeby rozvoje oborových didaktik technických předmětů na středních odborných školách, kde v posledních letech nemáme mnoho výzkumných šetření. Středoškolské odborné technické vzdělávání by přitom mělo patřit mezi priority každého vzdělávacího systému, který vychází ze společenských potřeb.

Konkrétními cíli této práce, jak je definuje autor jsou:

- Zmapování problematiky kvality výuky a aktivity žáků ve středoškolském technickém vzdělávání a zasazení této problematiky do širších kurikulárních souvislostí.
- Zhodnocení aktuálního stavu poznání řešené problematiky v kontextu soudobé pedagogické teorie, analýza dostupné domácí i zahraniční literatury, následná syntéza a zaujetí vlastního stanoviska k daným problémům.
- Prezentace vybraných výzkumných zjištění k problematice kvality výuky a příležitosti žáků k aktivní činnosti v podmínkách odborného technického vzdělávání v České republice.
- Prezentace dvou původních didaktických kazuistik z oblasti výuky odborných technických předmětů s vyvozením odpovídajících závěrů.
- Návrh opatření na zlepšení případného nevyhovujícího stavu.

c) Metody zpracování

Jak je možno vyzorovat z habilitační práce, pojaté jako odborné knihy (při troše snahy by se daly vymezit dvě), Mgr. Pavel Pecina, Ph.D. se zabýval tématem habilitační práce dlouhodobě, systematicky a velmi podrobně.

V teoretické části (1. kapitola, 52 stran) habilitant představil rešerši týkající tématu kvality výuky a aktivity žáků, a to jednak z pohledu historie, definic a cílů, různých didaktických přístupů. Tuto rešerši, opírající se o značné množství zdrojů, považuji za dobře zpracovnou. Výtku mám snad k menšímu zastoupení současných zdrojů a zdrojů mimo český a slovenský výzkumný prostor. Nicméně mám za to, že je velmi dobře využitelná ve výuce didaktiky odborných předmětů.

Druhá, obsáhlá kapitola (92 stran) představuje přehled metod a forem aktivizující výuky v odborném technickém vzdělávání na středních školách. I když se autor snažil zhodnotit potenciál jednotlivých výukových metod a forem, daly se dle mého mínění některé závěry vystihnout lépe.

Kapitola, která se snaží pojmout výzkumy zaměřené na kvalitu výuky a aktivity žáka (3. kapitola, 24 stran), je bohužel soustředěna spíše na regionální prostor, očekával bych širší, např. evropský záběr. Na škodu je také to, že výstupy výzkumných šetření autora se prolínají i všemi kapitolami a nejsou, hlavně jejich závěry, soustředěny kompaktně – viz námět do rozpravy.

Hlavním přínosem čtvrté kapitoly (51 stran) je pokus o syntézu jednotlivých šetření autora popisujících kvalitu výuky a možností aktivních činností žáků v odborném technickém vzdělávání.

Návrh opatření na zlepšení případného nevyhovujícího stavu není taxativně vymezen.

d) Formální úprava habilitační práce a jazyková úroveň

Autor vytvořil práci srozumitelnou a jasnou. Je psána v českém jazyce na dobré úrovni. Vůči odbornému slohu a terminologii nemám zásadních námitek. Citace jsou dle normy. Našel jsem několik překlepů.

e) Výsledky habilitační práce a nové poznatky

Přínos práce pro odborovou didaktiku z hlediska předložených výsledků lze formulovat zejména:

1. V analýze dostupných informačních zdrojů k problematice kvality výuky a transfer těchto poznatků na podmínky odborného technického vzdělávání na středních školách, včetně snahy o objasnění podstaty a souvislosti mezi kvalitou výuky a aktivitou žáků v odborném technickém vzdělávání.
2. V zhodnocení potenciálu výukových metod, forem a prostředků v aktivizující výuce odborných technických předmětů v druhém decéniu 21. století.
3. V pokusu o shrnutí relevantních informací k výzkumům kvality výuky a výukových metod, včetně výzkumů provedených habilitantem.

f) Význam pro praxi nebo rozvoj vědního oboru

Práce má perspektivu pro přímé uplatnění v didaktice odborných technických předmětů. Nabízí nové možnosti pro zefektivnění výukového procesu.

g) Vyjádření k publikacím habilitanta

Z dostupného seznamu literatury a odkazů je možno vyčíst, že uchazeč publikoval výsledky své práce následovně:

- Vědecké monografie 2x
- Skripta nebo učební texty 2x
- Vysokoškolské učebnice 1x
- Vědecké a odborné práce v časopisech a sbornících (domáce/zahraničné) 81x
- Vědecké práce registrované v databázích WoS, Scopus, Erih Plus 4/0/5 x
- Redakční a editorské práce 2x

Ohlasy jsem zaznamenal i v citační databázi WoS (3x) - bez autocitací.

h) Shrnutí

Oponovaná habilitační práce je zaměřena především na kvalitu výuky a aktivitu žáků v odborném technickém vzdělávání.

Jádro práce a publikační činnost dokazují vědeckou úroveň uchazeče a jeho schopnost spolupracovat s domácími i zahraničními partnery v oblasti výzkumu, a taktéž schopnost vést studenty při zpracovávání bakalářských a diplomových prací.

V oponované práci nejsou patrné zásadní chyby teoretického charakteru, i když mám k některým částem práce výhrady. Výsledky práce habilitanta byly dostatečně publikovány a citovány jak v národním regionu, tak v zahraničí, vlastní podíl Mgr. Pavla Peciny, Ph.D. je zřetelný.

Habilitační práce **splňuje** podmínky na habilitační práce podle zákona a předpisů platných na Vysoké škole DTI. **Doporučuji** habilitační práci Mgr. Pavla Peciny, Ph.D. **přijmout k obhajobě** pro získání vědecko-pedagogického titulu „docent“ v oboru *habilitačného konania a inauguračného konania odborová didaktika*.

V Brně, dne 21. 1. 2022

Doc. RNDr. Petr Sládek, CSc.

Otázky do rozpravy:

1. Jak byste popsal hlavní odlišné a shodné rysy odborného technického vzdělávání v sousedních zemích?
2. Můžete kompaktně shrnout Vámi provedené výzkumy?